

Aan de leden van de gemeenteraad

Onderwerp: Kaderbrief 2020

Ons Kenmerk: SMO

Geachte heer, mevrouw,

Aanbieding

Hierbij bieden wij u de kaderbrief 2020 aan. Met deze kaderbrief 2020 geven we een aanzet voor het stellen van kaders voor de begroting van 2020 en een aanpak voor een op termijn sluitende meerjarenbegroting. Dit staat voor 11 juli op de agenda van uw raad. De met de gemeenteraad afgesproken ambities aan het begin van deze bestuursperiode zijn voor ons een belangrijke leidraad bij het opstellen van deze kaderbrief. Daarnaast spelen we in op nieuwe ontwikkelingen. Het gaat dan onder andere om nieuwe wet- en regelgeving en financiële ontwikkelingen. Uiteraard hebben we de meicirculaire en uitkomsten van uw vergadering van 16 mei ook op hoofdlijnen verwerkt.

Leeswijzer

In deze kaderbrief schetsen wij eerst de belangrijkste beleidsmatige ontwikkelingen en de actuele financiële situatie. Daarna gaan we specifiek in op de verschillende begrotingsprogramma's. Per begrotingsprogramma geven we u een beeld van de tussentijdse actualisaties van de begroting en de autonome ontwikkelingen (ontwikkelingen die onontkoombaar zijn, bijvoorbeeld als gevolg van nieuwe wet- en regelgeving). Vervolgens laten we zien hoe we daar met onze plannen op inspelen en geven wij de wensen en ambities (beleidsmaatregelen) weer die wij voorstellen. Tevens beschrijven we enkele trends en ontwikkelingen waarvan de financiële effecten nog onbekend zijn.

Inhoud

Aanbieding	1
Hoofdlijnen beleidsuitvoering	3
Financiën	4
Programma 1 Wonen in Assen	8
Programma 2 Werken in Assen	10
Programma 3 Meedoen in Assen	12
Programma 4 Aantrekkelijk Assen	15
Programma 5 Samen werken aan Assen	16
Programma 6 Bedrijfsvoering	18
Programma 7 Vastgoed en Grondbedrijf	19
Programma 8 Algemeen Financieel Beleid	20
Tot slot	21
Bijlage Kaderbrief 2020	22

Hoofdlijnen beleidsuitvoering

Visie op Assen

In het bestuursakkoord 'Samen duurzaam verder' hebben we onze visie voor de toekomst van de stad neergelegd. Wij zien Assen als een sociale, vitale en duurzame stad. Dat vertaalt zich met name in extra inzet op het gebied van sociaal beleid, duurzaamheid en economie.

De opgaven waar we de komende jaren voor staan zijn groot. Dat maakt het des te belangrijker om in onze aanpak en werkwijze in te zetten op goede samenwerkingsrelaties met onze maatschappelijke partners en inwoners.

Duurzaamheid

Het concept Klimaatakkoord laat zien dat gemeenten de komende jaren een stevige bijdrage moeten gaan leveren aan de energietransitie. Wij hebben op basis van de Klimaatwet en onze visie zelf stevige klimaatambities benoemd en deze vertaald in het programmaplan Energietransitie.

Daarnaast stellen wij een Transitievisie Warmte en Regionale Energie Strategie (RES) op. Beide vragen de komende jaren veel inzet en uitgebreide gesprekken met inwoners en andere betrokkenen. In 2020 ligt de nadruk nog op beleids- en visieontwikkeling. In de jaren erna gaan we volop aan de slag met de uitvoering. Zo moeten de afspraken en maatregelen uit de RES en Transitievisie warmte verwerkt worden in ruimtelijke plannen, uitvoeringsplannen en wijkaanpakken.

Sociaal domein

De discussie in het sociaal domein gaat de laatste tijd veel over geld. Maar dat mag niet ten koste gaan van de aandacht voor goede ondersteuning van kwetsbare inwoners waarvoor we met onze partners garant staan. Dat laat onverlet dat de tekorten in het sociaal domein ons nog steeds voor grote uitdagingen plaatsen. Zelfs nu het Rijk extra geld uittrekt voor Jeugdhulp. Hoe de uitgaven voor jeugd, Wmo en beschermd wonen zich ontwikkelen in 2020 is lastig te voorspellen. Bij de voortgangsrapportage kunnen we hierin beter inzicht geven.

Ons uitgangspunt om alle Assenaren zo goed mogelijk mee te laten doen aan de samenleving staat nog recht overeind. Iedereen moet zich in de samenleving thuis kunnen voelen. Alle Assenaren van jong tot oud dragen bij aan de samenleving door te werken, onderwijs te volgen, vrijwilligerswerk te doen en naar elkaar om te zien. Als gemeente voorzien we als dat nodig is, zo goed mogelijk in de behoefte aan hulp en ondersteuning van Assenaren. Om dat te kunnen blijven doen zijn er wel maatregelen nodig om hulp en ondersteuning effectiever in te zetten en het aantal inwoners dat hierop een beroep doet te verkleinen.

Het transformatieakkoord en meer aandacht voor preventie zijn voor ons belangrijke instrumenten om het gebruik van intensievere vormen van zorg en ondersteuning terug te dringen. Preventie richt zich daarbij op geestelijke, lichamelijke, sociale en financiële gezondheid. Ook onze inspanningen om inwoners op allerlei gebieden volwaardig te laten meedoen aan de samenleving dragen uiteindelijk bij aan een versterkt gevoel van welbevinden en verminderd beroep op zorg en ondersteuning.

De nieuwe inkoop van Jeugdhulp, Wmo en Beschermd Wonen biedt ons daarnaast de kans de instroom van nieuwe cliënten te beperken en goede afspraken te maken met zorgaanbieders om zorg en ondersteuning efficiënter in te zetten.

De verdere uitvoering van het transformatieakkoord vraagt om goede samenwerking met de betrokken partners in de stad. We investeren daarom in wederzijds vertrouwen en zetten ons in om samen met zorgaanbieders regeldruk en bureaucratie terug te dringen.

Economie

In onze visie is werk een belangrijke voorwaarde om aan de samenleving te kunnen meedoen. Dat vraagt om een gezonde lokale economie die plaats biedt aan zo veel mogelijk Assenaren. Niet voor niets is de economische ontwikkeling van Assen stevig verankerd in ons bestuursakkoord. We werken langs verschillende lijnen aan de economische doorontwikkeling van onze stad. Aantrekkelijke bedrijventerreinen in combinatie met actieve acquisitie en een gunstig vestigingsklimaat moeten ertoe leiden dat nieuwe bedrijven naar Assen komen en bestaande bedrijven blijven investeren. Zoals wij al in ons bestuursakkoord hebben vastgelegd zetten we extra in op de binnenstad en evenementen. We spelen daarnaast actief in op de kansen die ontstaan uit technologische en maatschappelijke ontwikkelingen. Zo bieden de energietransitie en de beleveniseconomie tal van mogelijkheden voor werkgelegenheid in onder andere de technologie- en toeristische sector.

Samenwerking

Het realiseren van de ambities uit ons bestuursakkoord staat of valt met goede samenwerking met inwoners en maatschappelijke en overheidspartners. Dat heeft alles te maken met de omvang en complexiteit van de vraagstukken. Mijn Buurt Assen laat zien dat we erin slagen om samen met partners in samenhang aan bredere opgaven te werken. Ook op andere terreinen willen we toe naar dergelijke goede samenwerkingsrelaties. Zo werken we verder aan de versterking van onze strategische netwerken in bijvoorbeeld G40 en NG4. Hiermee zijn we ook effectiever in onze lobby naar het Rijk.

Financiën

De paradoxale situatie doet zich voor dat ondanks gunstige omstandigheden met economische groei, lage werkloosheid en een begrotingsoverschot bij het Rijk, gemeenten het financieel zwaar hebben. Dat heeft in de eerste plaats alles te maken met de tekorten in het sociaal domein die in 2019 optellen tot een bedrag van bijna € 8 miljoen. Verschillende rijksmaatregelen leggen daarnaast extra beslag op gemeentelijke middelen. Het gaat hier onder meer over de invoering van het abonnementstarief Wmo, de Wet verplichte GGZ (Wvvgz) en de Wet zorg en dwang (Wzd).

Gezonde gemeentefinanciën zijn een belangrijk fundament om te kunnen blijven investeren in de stad. Vandaar dat wij ook voor de langere termijn onze gemeentebegroting structureel sluitend willen houden. Daarom hebben we verschillende mogelijke maatregelen uitgewerkt.

Actualisatie begroting 2019 en meerjarenperspectief 2020-2023

In onderstaande tabel hebben we de begroting 2019 en het meerjarenperspectief 2020-2023 op hoofdlijnen geactualiseerd. Bij de programma's hebben we de besluiten sinds 16 mei, de autonome ontwikkelingen in de beleidsuitvoering en nieuwe beleidsmaatregelen toegelicht. In de komende paragrafen lichten we de ontwikkelingen op hoofdlijnen toe ten aanzien van de meicirculaire, jeugd en de bezuinigingsmaatregelen.

Actualisatie meerjarenprognoses 2020 2023				(bedragen *€ 1.000)	
Omschrijving	2019	2020	2021	2022	2023
Begrotingsbeeld 16 mei	0	-5.843	-5.392	-4.953	-4.953
- tussentijdse actualisatie	-2.179	-1.344	-1.484	-1.825	-1.962
Einduitkomst actualisatie (zie begrotingswijziging nr. 24)	2.179	7.187	6.876	6.778	6.915
- autonome ontwikkelingen	0	-4.600	-3.646	-3.454	-3.354
- meicirculaire 2019	1.700	2.200	2.200	600	600
- stelpost extra middelen jeugd	0	0	0	6.770	6.770
Actueel beeld tekort	478	9.587	8.322	2.862	2.899
- nieuwe beleidsmaatregelen	-420	-1.300	-1.354	-1.323	-1.224
Actueel beeld tekort inclusief beleidsmaatregelen	898	10.887	9.676	4.185	4.123
- basispakket bezuinigingsmaatregelen	0	4.546	4.953	5.003	5.003
- vervallen maatregelen basispakket	0	-185	-185	-185	-185
- verhoging toeristenbelasting (€ 1)	0	400	400	400	400
Begrotingsresultaat na inzet basispakket	898	6.126	4.508	1.033	1.095

In 2020 en 2021 verwachten we begrotingstekorten van respectievelijk € 6,1 miljoen en € 4,5 miljoen. De tekorten ontstaan vooral door de beperkte compensatie van het Rijk voor de tekorten op jeugd in 2020 en 2021, door autonome ontwikkelingen en door onze keuze om te blijven investeren in de stad. De begrotingstekorten in beide jaren gaan we dekken vanuit de reserves.

In de jaren 2022 en 2023 maken we gebruik van de ruimte die het Rijk ons geeft om een stelpost voor extra middelen voor jeugd op te nemen. Het begrotingsresultaat eindigt daardoor rond de € 1,0 miljoen positief. Hieraan zijn risico's verbonden ten aanzien van de omvang van de aanvullende rijksmiddelen.

Bij de samenstelling van de begroting 2020 en meerjarenprognose 2021-2023 willen wij een definitief dekkingsplan presenteren dat aansluit bij de uitgangspunten in het bestuursakkoord 2018-2022, de kaderbrief 2019 en de begroting 2019. Dit betekent dat we kijkend naar de aard en samenstelling van de financiële opgave willen kiezen voor een mix van dekkingsmaatregelen, die ons ook de ruimte (blijven) geven om te investeren in de stad. Dit conform ons voorkeursscenario uit de gespreksnotitie 'Opmaat naar een sluitende meerjarenbegroting' die wij op 16 mei jl. met u hebben besproken.

Het tekort (prognose) dat zich voor 2019 aandient zal bij de voortgangsrapportage 2019 nader worden uitgewerkt en toegelicht en verder worden geactualiseerd.

Hoofdpunten Meicirculaire

De meicirculaire laat een tweeledig beeld zien en heeft per saldo weinig effect. Allereerst leiden nieuwe economische prognoses tot een verlaging van het gemeentefonds. Dit betekent een neerwaartse bijstelling van de accessen met landelijk in totaal € 603 miljoen over de periode 2019-2023. Dit heeft met name te maken met de gematigde loon- en prijsontwikkeling uit het Centraal Economisch Plan 2019. Deze verlaging is structureel en werkt door in de jaren na 2019. Voor ons betekent deze aanpassing een structureel lagere uitkering. De verlaging loopt op van € 0,3 miljoen in 2019 tot € 2,4 miljoen in 2023. De negatieve gevolgen van de accresbijstellingen worden, voor zover veroorzaakt door nominale ontwikkelingen, in principe gecompenseerd door lagere loon- en prijsstijgingen in onze eigen begroting. In 2019 komt daar de eenmalige verrekening van de onderuitputting uit 2018 van € 0,7 miljoen bij, door lagere uitgaven van het Rijk.

Tegenover bovenstaande negatieve bijstellingen staat een aantal positieve ontwikkelingen. In afwachting van het onderzoek naar de volumestijging in de Jeugdhulp heeft het Rijk besloten gemeenten incidenteel te compenseren. In de periode tot en met 2021 stelt het Rijk hiervoor € 1 miljard beschikbaar. Voor Assen betekent deze compensatie een bedrag van € 2,1 miljoen in 2019 en € 1,6 miljoen in de jaren 2020 en 2021.

Daarnaast leidt een bijstelling van de loon- en prijsindex met ingang van 2019 tot een structureel hogere uitkering voor het gehele sociaal domein. Ook voor deze bijstellingen geldt dat deze ter compensatie zijn voor de loon- en prijsstijgingen in onze eigen begroting.

Voor de uitvoering van de Wet verplichte GGZ stelt het Rijk met ingang van 2020 jaarlijks € 30.000 beschikbaar via het gemeentefonds. Hier staan ook lasten tegenover.

Wij werken de meicirculaire nader uit richting de begroting 2020.

Jeugd

De tekorten die zich momenteel voordoen zijn voor het overgrote deel te wijten aan de overschrijdingen binnen Jeugdhulp. Daarom stelt het Rijk de komende jaren incidenteel extra geld beschikbaar totdat onderzoek heeft uitgewezen in hoeverre de geconstateerde volumeontwikkeling een structureel karakter heeft. Dit onderzoek met een mogelijkheid tot arbitrage moet in het najaar van 2020 zijn afgerond.

In afwachting van de uitkomst van dit onderzoek gaat het kabinet in overleg met de toezichthouders om te komen tot een richtlijn die ertoe leidt dat de afspraak over het onderzoek geaccepteerd wordt als dekking in de meerjarenschijven 2022 en 2023. Hiermee wil de rijksoverheid voorkomen dat gemeenten nu al op grote schaal bezuinigingen moeten doorvoeren en mogelijk daarmee onder preventief toezicht komen te staan. Voor de jaren 2022 en 2023 nemen we daarom een post 'extra (rijks-)middelen jeugd' op.

We anticiperen op volledige en structurele compensatie door het Rijk en zijn we ons ervan bewust dat nog niet zeker is of, en in welke mate, het Rijk aanvullende middelen beschikbaar zal stellen. Als er geen of onvoldoende compensatie beschikbaar komt dan is het onvermijdelijk dat wij komen te staan voor een nieuwe bezuinigingsopgave. Wij vinden deze werkwijze verantwoord omdat het ontstane probleem inzichtelijk blijft en wij dit kunnen blijven inzetten als een stevig signaal richting het Rijk.

Daarnaast denken wij met deze werkwijze tegemoet te komen aan de oproep van een deel van uw raad om 'niets te doen' om te voorkomen dat voorzieningen door bezuinigingen verder onder druk komen te staan.

Bezuinigingsmaatregelen

We hebben een aantal voorstellen uit uw raad op 16 mei bij de behandeling van de notitie 'Opmaat naar een sluitende meerjarenbegroting' overgenomen. Uw raad stelde voor de maatregelen op het onderhoud van de openbare ruimte te heroverwegen. Verder deed u de suggestie om de besparing op binnenstad, economische netwerken, Stila en verkeer te heroverwegen. We hebben genoemde maatregelen daarom uit het basispakket gehaald en in het noodpakket gestopt.

Uit de bespreking in uw raad maakten we verder op dat er draagvlak lijkt voor het nemen van fiscale maatregelen. Het gaat dan om de onroerendezaakbelasting en de toeristenbelasting. Gezien het feit dat in het maatregelenpakket de verhoging van de onroerendezaakbelasting al is opgenomen doen wij enkel een aanvullend voorstel tot een boven trendmatige verhoging van de toeristenbelasting, zoals enkele fracties uit uw raad al suggereerden. Hierover gaan wij in overleg met de betrokken partijen en bij de begroting 2020 komen we met een voorstel voor de precieze invulling van deze verhoging van de toeristenbelasting.

Tijdens het raadsdebat werd de suggestie gedaan om de reservering voor de ijsbaan tegen het licht te houden. Wij hebben begrip voor de suggestie, maar dit vraagt om een zorgvuldige en integrale afweging. Op deze suggestie komen wij dan ook dit najaar terug.

In onderstaande tabel zijn de maatregelen verwerkt.

Basis maatregelenpakket en noodpakket		(bedragen in € x 1.000)			
Maatregelenpakket	2020	2021	2022	2023	
Basis maatregelenpakket	4.546	4.953	5.003	5.003	
Vervallen maatregelen basispakket	-185	-185	-185	-185	
Verhogen toeristenbelasting (€ 1)	400	400	400	400	
Totaal maatregelenpakket	4.761	5.168	5.218	5.218	

Noodpakket	2020	2021	2022	2023
Noodpakket	950	950	950	825
Over van basispakket	185	185	185	185
Totaal noodpakket	1.135	1.135	1.135	1.010

Reserves en voorzieningen

Bij de jaarrekening 2018 hebben wij u in de paragraaf weerstandvermogen en risicobeheersing over ons weerstandsvermogen geïnformeerd. Deze voldoet met een ratio van 1,8 aan de in de kadernota weerstandsvermogen en risicomanagement afgesproken ratio van 1,0. Gezien de ontwikkelingen in onze reservepositie en in de risico's voorzien wij, zonder herijking, de komende jaren een daling van de weerstandsratio naar 1,5.

In de grondslag voor de bepaling van de weerstandsratio is ook de algemene reserve grondexploitaties meegenomen. Deze reserve is bestemd voor de verplichte ophoging van de verliesvoorziening naar de eindwaarde en de uitvoering van onder meer de plannen Kloosterveen en Havenkwartier. Indien we deze reserve uit de grondslag halen dan daalt de ratio eind 2022 naar 0,8.

In november 2019 willen wij gelijktijdig met de begroting 2020 de kadernota's 'reserves en voorzieningen' en 'weerstandsvermogen en risicomanagement' herijken en ter besluitvorming aan u voorleggen. In deze herijking zal onder meer worden ingegaan op de ontwikkelingen in de gemeentelijke reservepositie waaronder de algemene reserve en het weerstandsvermogen. Tevens willen wij een strategie bepalen met betrekking tot de amortisatiereserves. Tot die tijd hanteren wij de huidige beleidslijn met betrekking tot deze kadernota's.

Programma 1 Wonen in Assen

In het programma Wonen in Assen komen diverse beleidsambities samen. Het gaat om de ambities op het gebied van wonen, mobiliteit, duurzaamheid en openbare ruimte en de omgevingsvisie. Samenhang zit met name op het energievraagstuk en het versterken van het vestigingsklimaat voor bedrijven en hun werknemers.

Assen moet een plek zijn waar het fijn is om te wonen. Met voldoende betaalbare woningen voor alle leeftijden en inkomens. Om onze inwoners dit te bieden spelen we actief in op de woningmarkt. Deze is sterk in beweging. Zo ontstaat er bijvoorbeeld behoefte aan nieuwe woonvormen als gevolg van demografische veranderingen en nieuwe meer circulaire en energiezuinige bouwvormen.

De energietransitie brengt ingrijpende veranderingen met zich mee. We gaan onze huizen niet langer met aardgas verwarmen, het aandeel hernieuwbare energie moet fors omhoog en de overgang naar duurzame mobiliteit is bijna een transitie op zich. Al lijkt 2030 nog ver weg, het nakomen van wettelijke verplichtingen en het realiseren van onze ambities vraagt op korte termijn om extra inzet.

Wonen

Het opstellen van de Woonvisie geeft nader inzicht in de trends en ontwikkelingen op het gebied van wonen en de woningmarkt. We willen daarmee in ieder geval een beter beeld krijgen van scheefwonen, toegankelijkheid voor starters, nieuwe vormen in de combinatie wonen en zorg. Om tegemoet te komen aan zeer kleine en veelal duurzame woonruimtes gaan wij in 2020 concreet aan de slag met tiny houses en microwoningen.

Het beroep op sociale huurwoningen blijft onverminderd hoog. Met de woningbouwcorporaties willen we onderzoeken hoe we de in een tijd van spanning op de woningmarkt en oplopende bouwkosten toch voldoende sociale woningbouw kunnen realiseren.

Voor de invulling van de stadsbouwmeester uit het bestuursakkoord zoeken we naar mogelijkheden om de benodigde expertise niet door structurele formatie, maar door flexibele inzet, te realiseren. Daarmee geven we een kwalitatieve impuls aan de stedelijke en ruimtelijke ontwikkelingen.

Onzekerheden voor het onderdeel wonen bestaan uit de invoering van de Wet Private Kwaliteitsborging en de invoering van BENG-regelgeving (Bijna Energie Neutrale Gebouwen) respectievelijk begin en in de loop van 2020. Over de wet is nog veel onduidelijkheid. De invoering kan waarschijnlijk binnen de bestaande budgetten opgevangen worden.

Openbare Ruimte

Het is belangrijk om tijdig te investeren in het onderhoud van de openbare ruimte. De gemeenteraad heeft er terecht op gewezen dat uitstel van onderhoud per saldo kan leiden tot hogere kosten. Bij de keuze voor het huidige pakket aan maatregelen hebben we daarom rekening gehouden met dergelijke ongewenste maatschappelijke kosten.

Ook zien we een tekort op de exploitatie van het onderhoud van groen en wegen ontstaan. Dit is het gevolg van hogere kosten en een gewijzigde inzet van BOR-medewerkers. Dit negatieve effect zou (deels) gecompenseerd kunnen worden door verbetering van de inzet en aanpassingen aan de bedrijfsvoering. Dit moet verder worden onderzocht.

We gaan onderzoek doen naar monumentale bomen als opmaat naar een eventuele deregulering van het kapvergunningenbeleid.

We geven extra aandacht aan speelvoorzieningen en ontmoetingsplekken. Hiermee stimuleren we beweging en ontmoeting in de wijk. Bij de aanleg van nieuwe voorzieningen betrekken we bewoners bij de invulling en uitvoering.

Bereikbaarheid, verkeer en vervoer

De mobiliteitsvisie is uitgewerkt in het Uitvoeringsprogramma Mobiliteit. Aan de hand van vijf thema's (De fiets op één, Beter Benutten, Goede bereikbaarheid en openbaar vervoer, Schoon vervoer en Verkeersveiligheid) zijn 19 opgaven beschreven waar we sinds 2019 aan werken. De aanleg van een fietssnelweg draagt bij aan onze ambities en wordt buiten het programma gefinancierd.

We vinden het belangrijk om de Cityline voldoende tijd te geven zich een goede marktpositie te verwerven. Daarom willen we hiervoor jaarlijks € 85.000 beschikbaar stellen naast de bijdrage uit de Wmo.

Energietransitie en duurzaamheid

Voor de energietransitie is een programmaplan opgesteld dat uitvoering geeft aan de eigen ambities en anticipeert op het klimaatakkoord. Voor het realiseren van de diverse opgaven stellen wij een structureel aanvullend budget beschikbaar van jaarlijks € 0,5 miljoen. Het Rijk heeft aangekondigd gemeenten deels voor de komende drie jaar met een bijdrage in de proceskosten tegemoet te willen komen. Wanneer er duidelijkheid is over de hoogte van deze tegemoetkoming, zullen wij dit verrekenen. Met de door ons gereserveerde middelen kunnen we voldoen aan de verplichtingen die voortkomen uit het concept klimaatakkoord. Na ondertekening van het klimaatakkoord wordt er van ons verwacht dat wij tenminste aan de slag gaan met het opstellen en uitvoeren van een Regionale Energie Strategie (RES), een Transitievisie warmte en de verduurzaming van het eigen vastgoed.

Het opstellen van de RES gebeurt in samenwerking met de provincie, de Drentse gemeenten en de in Drenthe actieve waterschappen. Voor het opstellen van de RES komen rijksmiddelen beschikbaar, deze lijken echter niet toereikend te zijn voor alle inzet. Voor de transitievisie warmte hebben wij € 100.000 gereserveerd uit de middelen van het bestuursakkoord. Deze transitievisie dient in 2021 afgerond te zijn. Met de deelname aan de pilot aardgasvrije wijk loopt Assen voorop met het gasloos maken van woningen. De ervaringen die we hier opdoen bieden input voor het opstellen van de Transitievisie Warmte en vervolgens de wijkaanpakken.

Op dit moment wordt gewerkt aan een masterplan voor het verduurzamen van zo'n 80 gemeentelijke gebouwen. Op basis hiervan kan in 2020 een investeringsplan aan de gemeenteraad worden voorgelegd. De verwachting is dat hiermee enige tientallen miljoenen euro's gemoeid zijn. De renovatie van de sporthal Marsdijk en sporthal Peelo benutten we om ervaring op te doen met het verduurzamen van vastgoed. Dit biedt bovendien input voor het masterplan.

Het uitgangspunt van 'drie keer lokaal' is een goede aanzet om het lokaal eigenaarschap van grootschalige energieopwekking goed te borgen. Zowel bij de realisering van ons beleidskader Zonneparken als bij de uitwerking van de energiemaatregelen uit de RES. Met de Provincie Drenthe blijven wij in gesprek over het voortzetten van de zonnelingen.

De uitbreiding van de wijk Kloosterveen gebeurt zo veel mogelijk energieneutraal. Hiervoor is het nodig om nieuwe bewoners al voor de start van de bouw goed te adviseren over de mogelijkheden van verduurzaming en energieopwekking. Hiervoor werken we de komende tijd een aanpak uit.

In samenwerking met ondernemers werken we aan de verduurzaming van de Assense economie. Het gaat daarbij zowel energiebesparing en -opwekking als om het toewerken naar een meer circulaire economie. Door de inzet van thematische versnellingsstafels willen we de innovatiekracht van het bedrijfsleven

bevorderen. Ook kunnen we door middel van onze inkoop ondernemers uitdagen met duurzame oplossingen te komen.

Begin 2019 heeft Assen de Global Goals onderschreven. We gebruiken dit om ons beleid op het gebied van duurzaamheid een impuls te geven. Er is geïnventariseerd hoe we onze huidige inzet beter kunnen koppelen aan de ontwikkelingsdoelen van de Global Goals.

Omgevingswet

In februari 2019 is het programmaplan Omgevingswet door uw raad vastgesteld. Ten behoeve van de implementatie van de omgevingswet wordt ook de omgevingsvisie gemaakt. Hierin gaat het om een visie op Assen. Wat voor stad willen we zijn. Anders dan vroeger wordt ruimtelijke ordening in de omgevingsvisie nadrukkelijk verbonden met andere beleidsterreinen, zoals sociaal domein, economie, onderwijs en cultuur.

Het programmaplan beschrijft de ambities, de aanpak en de benodigde middelen voor de eerste fase van de implementatie. Tot en met 2021 zal de focus liggen op:

- Het maken van de omgevingsvisie. Dit gebeurt in dialoog met de stad. In het najaar van 2019 zullen hiervoor verschillende gesprekken worden gevoerd met inwoners, ondernemers, belanghebbenden en belangstellenden.
- Het draaien van een aantal pilots ten behoeve van de omgevingsvisie en het omgevingsplan.
- De transitie van het huidige omgevingsloket naar het nieuwe Digitale Stelsel.
- De gewenste veranderingen op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving.

Integraal zal in bovenstaande de gewenste verandering op het gebied van houding en gedrag worden meegenomen. Voor het onderdeel Digitale Stelsel Omgevingswet (DSO) loopt nog een onderzoek. Dit moet duidelijkheid geven over de inzet van middelen en mensen. Hiervoor leggen we een aparte kredietaanvraag aan uw raad voor.

Programma 2 Werken in Assen

In het programma Werken in Assen komt het beleid op het gebied van participatie en economische ontwikkeling samen. Een sterke en diverse lokale economie biedt kansen aan inwoners die nu nog aan de kant staan. Het versterken van de binnenstad staat voor ons met stip op de eerste plaats. We concretiseren daarom het uitvoeringsprogramma binnenstad. Een nauwe samenwerking met de nieuwe binnenstadsorganisatie Vaart in Assen en ondernemers is hierbij van belang.

Assen biedt ruimte aan nieuwe en bestaande ondernemers. Dat vraagt wel om een actieve aanpak om de bedrijventerreinen in de markt te zetten. We zetten daarom actief in op acquisitie van nieuwe en behoud en groei van bestaande bedrijven.

Kansrijk is de toeristische sector voor het aantrekken van nieuwe bedrijvigheid. We zetten daarom actief in op doorontwikkeling van de Toeristisch Recreatieve Zone. We stimuleren en ondersteunen grote en kleine evenementen zowel in de binnenstad als daarbuiten.

Ook de energietransitie biedt diverse mogelijkheden voor nieuwe werkgelegenheid. We willen daarbij zo goed mogelijk profiteren van de kennis- en energie-infrastructuur die dankzij de NAM aanwezig is in Assen en Drenthe.

De veranderingen in de beroepsbevolking vragen een omslag in denken. Zo is innovatie in de zorg nodig om alle voorzieningen met minder mensen te blijven bieden. Ook zullen we moeten werken aan een betere aansluiting tussen arbeidsmarkt en onderwijs.

Een dalende werkloosheid leidt in 2019 en 2020 tot een lichte daling van het aantal mensen dat een beroep doet op een bijstandsuitkering. Hoe zich dit de komende jaren ontwikkelt is afhankelijk van de economische omstandigheden. Werkplein Drentse Aa heeft deze daling verwerkt in de begroting.

Aan de andere kant zijn er verschillende factoren die leiden tot meer instroom in de bijstand. Zo leidt het beperken van de instroom in Wsw en Wajong en de verhoging van de AOW-leeftijd tot hogere uitgaven voor bijstandsuitkeringen. Deze groep stijgt in aantal en procentueel. Ook statushouders zullen de komende jaren een beroep blijven doen op bijstand en de daarbij behorende inkomensondersteuning. De verkorting van de WW kan tot gevolg hebben dat inwoners sneller een beroep doen op bijstand. En tot slot worden vrijwillige individuele pensioenvoorzieningen onder voorwaarden gedeeltelijk vrijgesteld van de vermogenstoets in de bijstand. Ook dit leidt tot een groter beroep op de bijstand.

Economische ontwikkeling

Centraal staat de ontwikkeling van onze economische agenda. Daarmee brengen we samenhang aan in het realiseren van onze ambities en geven we helderheid over onze rol en inspanningen op onder andere het gebied van beleidsontwikkeling, stadsmarketing en acquisitie.

We ondersteunen en begeleiden ondernemers én we ondersteunen de samenwerking en verbinding tussen bedrijfsleven, zorginstellingen, onderwijs en overheid.

De NAM bouwt de komende jaren een deel van haar activiteiten af. Onder de noemer Drenthe 4.0 lobbyen we daarom actief met andere partners om nieuwe vormen van werkgelegenheid aan te trekken.

Participatie

Op dit moment werken we aan een actualisatie van ons beleid op het gebied van werk, inkomen en meedoen. Bij deze actualisatie ligt de nadruk op de uitvoering van de Participatiewet. Het beleid dat wij ontwikkelen voor de invoering van de nieuwe Inburgeringswet per 2021 moet hier naadloos op aansluiten. We willen een activerend en samenhangend beleid met betrekking tot onder andere armoede(preventie), schuldhulpverlening en laaggeletterdheid gericht op participatie in de samenleving. De huidige insteek '*Werk het doel, Meedoen de norm*' blijft wat ons betreft gehandhaafd. Dit betekent dat het beleid en de instrumenten gericht zijn op het bevorderen van (maatschappelijke) participatie. We houden rekening met de veranderende doelgroep die ondersteuning nodig heeft vanuit de Participatiewet en spelen hierop in. Daarom willen wij ook het instrument 'Basisbanen' verkennen. We onderzoeken of we een aantal basisbanen kunnen creëren voor inwoners die al geruime tijd een bijstandsuitkering ontvangen en voor wie doorstroming naar regulier werk niet mogelijk is.

Voor 2020 is de verwachting dat de inkomsten van het Rijk (Buig-middelen) voor het verstrekken van bijstandsuitkeringen en loonsubsidies te laag zijn om de verwachte uitgaven te dekken. Dit is de voornaamste oorzaak dat extra budget nodig is. Het betreft een toename van € 2,0 miljoen ten opzichte van de verwachting voor 2020 in de gemeentebegroting. Voor 2021 is dit € 1,1 miljoen aflopend naar € 0,8 miljoen in 2023.

Programma 3 Meedoen in Assen

Een van de belangrijkste opgaven is dat we er in slagen zorg en ondersteuning passend te laten zijn en de hiervoor beschikbare rijksmiddelen zo effectief mogelijk in te zetten. Daarom hebben we met ons bestuursakkoord volop ingezet op transformatie en preventie in de volle breedte.

Veel sociale problemen vinden hun oorsprong in financiële moeilijkheden. Vandaar dat we in het kader van preventie van het voorkomen van armoede en de aanpak van schulden een speerpunt hebben gemaakt. Ook van het stimuleren van sport, bewegen en ontmoeting gaat een preventieve werking uit.

Het Rijk heeft onafhankelijk onderzoek laten doen naar de jeugdhulp en eventuele volumegroei. Ook Assen nam daaraan deel. Uit het onderzoek blijkt dat sprake is van een flinke volumegroei in de jeugdhulp. Wij hebben in bij het ministerie van VWS aangedrongen op financiële compensatie hiervoor.

Met de gemeenteraad zijn in november 2018 afspraken gemaakt over een pakket aan (bezuinigings)maatregelen, dat uiteindelijk netto € 2,0 miljoen moet opleveren. Daarbij willen we meer preventief oppakken en de toegang anders inrichten, zodat we meer grip krijgen op de uitgaven, maar wel kwalitatief goede zorg en ondersteuning houden. Daarvoor moeten we eerst kosten maken. Onderstaande tabel laat de verwachte opbrengsten en te maken kosten zien. Daarbij is de verwachte opbrengst vanaf 2021 meer dan € 2,0 miljoen. Het effect van het uitvoeren van de maatregelen is echter berekend op basis van een aantal aannames, onder voorbehoud van de effecten van de inkoop Wmo en jeugdhulp per 2020 en kent ook een aantal risico's. Vandaar dat wij vooralsnog rekening houden met een bruto positief effect van € 2,0 miljoen vanaf 2021.

Besparingen kosten sociaal domein	2019	2020	2021	2022
Opbrengst maatregelen	1.452.755	2.667.643	4.032.786	4.841.936
Investeringen	129.500	1.183.000	1.448.000	1.233.000
Netto verwachte besparing	1.323.255	1.484.643	2.584.786	3.608.936

[bedragen in tabel in €]

In 2020 en 2021 krijgen we te maken met invoering van de volgende wetgeving en maatregelen:

2020

- Wet verplichte GGZ
- Wet Zorg en Dwang
- Abonnementstarief Wmo
- Extra eisen onderwijsachterstandenbeleid
- Wijziging Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (WGS)2021

2021

- Wet inburgering
- Decentralisatie Beschermd Wonen

De gevolgen van deze nieuwe wetgeving en maatregelen zijn soms verstrekkend omdat het Rijk geen dan wel onvoldoende passende financiering biedt voor de implementatie en uitvoering. Daardoor komt de uitvoering van onze taken en daarmee de continuïteit van zorg onder druk te staan. De invoering van het abonnementstarief in de Wmo heeft een negatief effect van € 1,5 miljoen per jaar. Dit komt door gemiste inkomsten uit eigen bijdragen en rechtstreekse betalingen van inwoners aan zorgaanbieders. Als door invoering van het abonnementstarief een grote toeloop plaatsvindt op de Algemene Voorziening Schoonmaak, is het Rijk bereid hiervoor compensatie te bieden.

De middelen en verantwoordelijkheden voor Beschermd Wonen (BW) en Maatschappelijke Opvang (MO) worden vanaf 2021 verder gedecentraliseerd naar alle gemeenten. De middelen worden dan via een nieuw objectief verdeelmodel voor BW, MO en Wmo begeleiding verdeeld over de gemeenten. Een eerste en voorlopige uitkomst van dit nieuwe verdeelmodel is dat het budget voor de regio Assen met ruim 14% daalt. Dat zou na 2021 kunnen leiden tot tekorten. Daarom is een lobby gaande om de historisch gegroeide context van zorg mee te nemen in het model, zodat er voldoende budget blijft voor de uitvoering van BW en MO.

Preventie

In de jeugdhulpregio Drenthe is het Transformatieakkoord Jeugd gesloten. Dit moet leiden tot betere samenwerking en minder overschrijding van het budget. De uitvoering van dit akkoord vindt in de komende jaren plaats.

In Noord en Midden Drenthe hebben we via de Transformatie Impuls de verbinding gelegd tussen aanbieders van Wmo en jeugdhulp-voorzieningen en alle partijen die actief zijn in ondersteuning die zonder indicatie aangeboden wordt, zoals huisartsen, welzijns- en vrijwilligersorganisaties. Hiermee willen we meer ondersteuning in de leefomgeving van inwoners laten plaatsvinden.

Per 1 juli 2019 start in Assen het Preventiefonds. Doel hiervan is nieuwe laagdrempelige activiteiten van inwoners te ondersteunen, waardoor problemen eerder aangepakt worden en de uitgaven binnen het sociaal domein omlaag kunnen.

We geven daarnaast op meerdere manieren invulling aan preventie. Het sportakkoord dat we in 2019 afsluiten stimuleert beweging en ontmoeting. Het voorkomt daarmee het ontstaan van sociale en gezondheidsproblemen. Voor het sportakkoord stelt het Rijk in 2020 en 2021 jaarlijks € 40.000 beschikbaar. Ook van het tegengaan van eenzaamheid gaat een preventieve werking uit. Hierover maken we afspraken met de welzijnsorganisatie.

Het beleidsplan armoede en schuldhulpverlening wordt geactualiseerd in 2020. We kiezen voor een aanpak die gericht is op werk en meedoen door alle Assenaren. Met integrale inzet en goed bereikbare, laagdrempelige dienstverlening willen we meer mensen duurzaam uit een (uitzichtloze) schulden- of armoedesituatie helpen. We willen eerder en beter risico's op schulden of armoede bij (groepen) mensen in beeld krijgen. Dat vraagt om een stevig preventieprogramma. Ook de aanpak voor laaggeletterdheid helpt sociale problemen te voorkomen. In de beleidsnotitie laaggeletterdheid voor 2020-2022 leggen wij u een geactualiseerde ambitie en financieel kader voor. Uitvoering vindt in principe plaats binnen de hiervoor bestemde rijksmiddelen.

Minder instroom en effectievere inzet

Met een nieuwe aanpak voor de toegang en de inkoop van maatwerkvoorzieningen nemen we diverse maatregelen om onnodige instroom in zorg te voorkomen en zorg en ondersteuning effectiever te laten zijn. We bevorderen dat inwoners waar mogelijk gebruik maken van de voorzieningen die zonder indicatie

in wijk of buurt beschikbaar zijn. Dit doen we door bij de ondersteuning aan inwoners uit te gaan van de vraag van de inwoner.

Intensievere samenwerking tussen (passend) onderwijs en jeugdhulp moet bijvoorbeeld met ingang van 2020 leiden tot minder inzet van jeugdhulp op scholen. We starten een proef met collectief aanbod van jeugdhulp binnen scholen voor speciaal onderwijs. Dit in combinatie met inzet op preventie. We werken mee aan het landelijke programma Kansrijke Start, waarbij ondersteuning wordt geboden in de eerste levensfase van kinderen, die in een kwetsbare situatie worden geboren.

Ook sturen we meer op voortgang en tussentijdse evaluatie van zorgtrajecten. Verder hebben we bij de inkoop met aanbieders afspraken gemaakt over de kwaliteit van dienstverlening. Tot slot is het van belang dat zorgaanbieders, buurtteams, vrijwilligersorganisaties en gemeente beter samenwerken. Dit is een van de vertrekpunten bij de nieuwe aanbesteding van het welzijnswerk.

Verder kiezen we voor het bestendigen en versterken van de inzet van de Praktijkondersteuner Jeugd bij de huisartsen, implementatie van de sociale kaart en de afstemming tussen dagbesteding, onderwijs en Participatiewet. Bij de aanbesteding van de welzijnsfunctie in 2020 scheppen we voorwaarden voor laagdrempelige, vrij toegankelijke oplossingen in de directe omgeving van inwoners.

Monitoring

Goede monitoring is cruciaal om te bepalen hoe onze maatregelen op het gebied van transformatie en preventie uitwerken. Zowel financieel als voor onze inwoners. Daarvoor kijken we de komende jaren naar resultaten en effectiviteit. Ook op casusniveau.

Toegankelijk

Assen moet een stad zijn waar iedereen overal gemakkelijk toegang toe heeft en volwaardig mee kan doen. Dit is in lijn met het VN-Verdrag over inclusie en hier zijn we, op onderdelen, ook al mee bezig. Om hier verdere invulling aan te geven stellen we voor 2020 een inclusie-agenda op. Voor het maken van deze agenda reserveren wij een bedrag van € 20.000.

Iedereen doet mee

Wij continueren onze inzet voor jeugdsport en jeugdcultuurfonds. In 2020 kunnen inwoners via één portal aanvragen doen voor ondersteunende voorzieningen. Het Kindpakket voor cultuur, sport zwemlessen stimuleert dat iedereen al van jongs af aan meedoet.

Inwoners aan zet

Wij stimuleren eigen initiatief van inwoners individueel of collectief. Voor initiatieven op het gebied van welzijn kunnen inwoners via Stila op een eenvoudige wijze een aanvraag doen voor het Preventiefonds. Het stimuleren van initiatieven is onderdeel van onze opdracht aan de nieuwe welzijnsorganisatie.

Wet verplichte GGZ

De Wet Verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz) gaat in op 1 januari 2020. Per 1 januari 2020 wordt de wet Bijzondere opnemingen psychiatrische ziekenhuizen (Bopz) vervangen door de Wvggz (psychiatrie) en de Wet Zorg en Dwang (geriatrie). De wet moet dwangopnames voorkomen en zorg op maat bevorderen. De gemeente krijgt meer taken en dit brengt extra kosten met zich mee. De voorbereiding op de invoering vindt op Drents niveau plaats.

Onderwijsachterstandenbeleid en vroegtijdig schoolverlaten

Het rijksbudget voor onderwijsachterstandenbeleid wordt verhoogd van ruim € 0,9 miljoen in 2019 naar bijna € 1,2 miljoen in 2020. Dit gaat gepaard met nieuwe eisen aan het aanbod. In 2020 wordt het nieuwe aanbod aan u voorgelegd. De nieuwe eisen zijn nog niet vastgesteld. Risico is of het budget toereikend is om te voldoen aan de nieuwe eisen.

Veilig Thuis Drenthe (VTD)

We vinden het belangrijk om geweld in afhankelijkheidsrelaties eerder en beter in beeld te hebben, geweld te stoppen en duurzaam op te lossen. Hierbij is ook de aandacht voor specifieke groepen belangrijk. De verscherpte meldcode en het nieuwe geactualiseerde handelingsprotocol Veilig Thuis en het uitvoeren van de acties uit de aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling leidt tot een uitbreiding van taken en werkwijzen bij VTD, dat onderdeel is van de GGD. Hiervoor is een forse capaciteitsuitbreiding voorzien. De begrote kosten voor 2020 nemen toe met € 180.000. Dit komt ten laste van het jeugdzorgbudget.

Mijn buurt Assen

Mijn Buurt Assen (MBA) blijft zich ontwikkelen. Op basis van een kosten-batenanalyse wordt bepaald welke taken MBA er in de toekomst bij krijgt. Mogelijk leidt dit tot extra capaciteitsvragen.

Decentralisatie Beschermd Wonen (BW) en Maatschappelijke Opvang

In de voorbereiding op de decentralisatie komt er een plan van aanpak met inhoudelijke en financiële samenwerkingsafspraken met regiogemeenten. Deze afspraken zullen in 2020 hun beslag krijgen. Inzet is dat gemeenten de samenwerking versterken om de continuïteit van ondersteuning te waarborgen en het financiële risico te spreiden.

De voorbereiding op de decentralisatie en de invoering van het nieuwe verdeelmodel loopt samen met de overheveling van cliënten van BW naar de WLZ. Dit krijgt zijn beslag in 2020. Het is nog onzeker wat dit betekent voor het budget en het nieuwe verdeelmodel. De her-indicaties vinden namelijk in 2020 plaats.

Programma 4 Aantrekkelijk Assen

Het programma aantrekkelijk Assen draagt op verschillende manieren bij aan het versterken van de aantrekkingskracht van de Drentse hoofdstad. Een levendige binnenstad en een breed aanbod aan evenementen en activiteiten moeten zorgen voor meer toeristen en recreanten en nieuwe inwoners. Een aantrekkelijke stad is ook een veilige stad. Vandaar dat verschillende aspecten van veiligheid een plek hebben in dit programma.

Binnenstad

Op basis van het binnenstadsakkoord met Vaart in Assen trekken wij € 0,37 miljoen uit om een uitvoeringsorganisatie op te zetten. Dat is inclusief communicatiemedewerker en huisvesting.

De ambitie voor 2020 en de jaren erna voor evenementen krijgt vorm in strategische agenda's. Bijvoorbeeld voor economie, sport en cultuur. In deze agenda's zetten we in op hoogwaardige evenementen met een zo duurzaam mogelijk karakter. Het aantal evenementen in Assen groeit en er is een professioneel evenementenklimaat aan het ontstaan. Dit strookt met de ambitie die met de gemeenteraad zijn afgesproken.

TT-Festival

De stichting TT-Week neemt met ingang van 2020 de organisatie van het TT-Festival voor haar rekening. Voor de huisvesting van de stichting kijken we naar een gemeentelijk pand.

Cultuur

Met de Culturele Partners werken we aan een Cultuuragenda met kansrijke initiatieven rond economie, educatie en participatie. Dit is de opmaat voor de nieuwe Cultuurnota die we gaan opstellen voor de periode 2021-2024.

Het Drents Museum ontvangt geen structurele subsidie van de gemeente Assen. Daarmee wijkt de gemeente Assen af van andere provinciale hoofdsteden. In 2020 kijken we daarom naar de wenselijkheid van structurele subsidie.

Garage TDI heeft zich ontwikkeld tot een volwaardige jeugdtheaterschool en jeugdtheater productiehuis en is daarmee onderdeel van de culturele infrastructuur van Assen. Daarom kijken we in 2020 naar de wenselijkheid van structurele subsidie.

DNK

Het gaat goed met DNK, maar er is sprake van een oplopend tekort voor de Stichting Theater/Bioscoop. De indexering van de gemeentelijke subsidie houdt geen gelijke tred met de inflatie. Zonder aanpassing van de indexering leidt dit tot een negatief geconsolideerd resultaat vanaf 2020. Tot dusver slaagt DNK er wel in om bescheiden zwarte cijfers te schrijven. Wij gaan hierover met DNK in gesprek.

Voor noodzakelijke investeringen voor inbouwpakketten is geen voorziening getroffen. In 2019 is een aantal bioscoopschermen. Volgens afspraak op kosten van de gemeente Assen. In 2020 wordt het overige deel van de bioscoopdoeken vervangen, de kosten hiervan bedragen € 25.000.

Veiligheid

Het Veiligheidshuis ontwikkelt zich naar een Zorg- en Veiligheidshuis dat het sociaal en het veiligheidsdomein verbindt. Deze ontwikkeling vraagt extra inzet, capaciteit en daarmee hogere gemeentelijke bijdragen. Voor Assen betekent dit een toename in de bijdrage van € 50.000 per jaar.

Afwikkeling Sensor City

Met de potentiële koper van het glasvezelnetwerk van de failliete stichting Sensor City is overeengekomen dat wij gebruik blijven maken van het glasvezelnetwerk ten behoeve van het verkeersmanagementsysteem Assen en enkele parkeergarages. Dit betekent een uitzetting van € 45.000 per jaar.

Programma 5 Samen werken aan Assen

Het realiseren van onze doelen hangt voor een belangrijk deel af van goede samenwerkingsrelaties met inwoners en maatschappelijke organisaties. Mede door een open bestuursstijl en verbetering van onze dienstverlening werken we aan een goede relatie met inwoners en maatschappelijke partners. Onze organisatie moet daar goed voor toegerust zijn.

Als gemeente zoeken we de verbinding met andere gemeenten in Noord-Nederland, de provincie Drenthe en het Rijk. We investeren in de relaties met deze overheden en benutten kansen om de Asser belangen goed over het voetlicht te brengen. In onze lobby leggen we het accent op energietransitie, economisch beleid, sociaal domein en werkgelegenheid.

Organisatieontwikkeling

Voor 2020 is € 0,3 miljoen beschikbaar voor de organisatieontwikkeling 'Het Verhaal van Assen'. Door onder andere voortschrijdende technologische ontwikkelingen, verandert de positie van een gemeente in de samenleving. Om up to date te komen en blijven zijn andere samenwerkingsverbanden en andere vaardigheden dan voorheen nodig. Er wordt gebouwd aan een nieuw samenspel, ook met college en raad.

Daarom wordt er met het programma, dat zich werkende weg ontwikkelt, ingezet op 5 thema's: 1. Passende dienstverlening, 2. Een wendbare organisatie, 3. Samen zorgen voor de stad (wat betekent het om een gelijkwaardige partner te zijn), 4. Werkgeluk (eigenaarschap, persoonlijk leiderschap, een klimaat van vertrouwen) en 5. Het programma is van iedereen, het wordt door de gehele organisatie vormgegeven. De middelen worden ingezet voor programma ondersteuning en het waar nodig inzetten van externe expertise, activiteiten en materiaal.

Dienstverlening

Met een doelgroepgerichte aanpak reisdocumenten werken we in 2019 en 2020 samen met zorginstellingen aan een aanpak waarbij een groep oudere bewoners niet meer naar het Stadhuis hoeft te komen voor reisdocumenten.

Voor aanvragen van rijbewijzen doen wij mee aan een experiment om een deel van de aanvraag van een rijbewijs te digitaliseren en te moderniseren. Aanvraag van het rijbewijs gebeurt via een erkende fotograaf rechtstreeks bij het RDW. Het afhalen vindt nog wel plaats in het Stadhuis.

Lobby

Door intensievere samenwerking in VDG, NG4, VDG, VNG en G40-verband slagen we er steeds beter in om de belangen van de gemeente Assen goed over het voetlicht te brengen. Assen is nu ruim een jaar onderdeel van de G40. Dit is een belangrijk platform om gezamenlijk thema's zoals het sociaal domein en de energietransitie nader uit te werken en kennis uit te wisselen. Ook biedt de G40 mogelijkheden voor gezamenlijke lobbyactiviteiten op die thema's. We blijven met de G40 partners ook in 2020 een effectieve lobby voeren naar het Rijk. Daarbij richten we ons in ieder geval op de volgende onderwerpen: tekorten en nieuwe wetgeving in het sociaal domein, invoering van de nieuwe Wet Inburgering en uitvoering van het Klimaatakkoord.

Aanbesteding accountantsdiensten

Momenteel loopt de aanbesteding voor de nieuwe accountant. De definitieve gunning wordt voorzien in september. De eventuele effecten van de aanbesteding op het beschikbare budget worden meegenomen in de begroting 2020.

Programma 6 Bedrijfsvoering

Medewerkers van de gemeente zijn steeds vaker buiten het stadhuis te vinden. Zij trekken erop uit om in gesprek met inwoners en maatschappelijke partners gezamenlijk te werken aan oplossingen voor diverse vraagstukken. We investeren in de ambtelijke organisatie om de medewerkers goed toe te rusten voor deze nieuwe manieren van werken. Het programma organisatieontwikkeling is hier met name op gericht. We willen snel kunnen inspelen op de vragen vanuit de samenleving en een inspirerende werkomgeving voor medewerkers zijn. We zetten hierin onder andere stappen door kennisuitwisseling en pilots opgedragen werken. Ook houden we rekening met nieuwe technologie en trends op het gebied van HRM en communicatie.

Voor de toekomst

We onderzoeken wat de organisatie nodig heeft om klaar te zijn voor de toekomst. Daarbij willen we nog meer gebruik maken van ontwikkelingen op het gebied van ict en informatievoorziening. Het gaat dan bijvoorbeeld om big data, datagedreven werken, business intelligence, 3D-toepassingen, robotisering en nieuwe vormen van digitale dienstverlening. In 2019 brengen we in beeld welke kansen er liggen en hoe de organisatie hiervan effectief gebruik kan maken. Ook kijken we dan naar de huidige knelpunten met onze ict. Mede op basis van deze externe analyse maken we keuzes over acties, maatregelen en kosten.

Voor het verbeteren van de digitale communicatie en dienstverlening investeren we in een nieuwe website. Voor een verbetering van de samenwerking en interne kennisuitwisseling richten we daarnaast een nieuw intranet in. Het nieuwe contract voor kantoorautomatisering heeft een prijsstijging van € 65.000 tot gevolg.

Verduurzamen gemeentelijk wagenpark

We maken een plan om het gemeentelijk wagenpark in 2030 CO₂-neutraal te hebben. We volgen daarvoor nieuwe ontwikkelingen en kopen bij elke aanbesteding de duurzaamste variant als deze voldoet aan onze functionele eisen.

Subsidie coördinator

Om meer gebruik te kunnen maken van externe middelen willen wij een actiever inzetten op landelijke en internationale subsidiemogelijkheden. Dit zou bijvoorbeeld kunnen door een subsidiecoördinator, zo mogelijk in samenwerking met de regio Groningen Assen. Wij willen gedurende deze bestuursperiode daarvoor € 80.000 per jaar beschikbaar stellen. We verwachten dat een dergelijke inzet zich terugverdient.

Personele vraagstukken

Bij diverse teams in de organisatie wordt flinke werkdruk ervaren. De formatie is niet overal voldoende afgestemd op het beschikbare werk en de ambities.

Voor het sociaal domein voorzien wij een capaciteitsuitbreiding. Behalve voor de uitvoering van de afgesproken maatregelen is in 2020 (net als in 2019) € 0,4 miljoen extra nodig om alle aanvragen binnen de wettelijke termijnen af te kunnen handelen. Dit heeft mede te maken met een grotere vraag naar zorg en ondersteuning.

De Cao-onderhandelingen zijn op dit moment nog gaande. In de meerjarenbegroting hebben we een aanname opgenomen.

Facilitaire ondersteuning raadsactiviteiten

Het aantal raadsactiviteiten in het stadhuis neemt toe. Wij voorzien in hier een knelpunt in de facilitaire ondersteuning.

Programma 7 Vastgoed en Grondbedrijf

De gemeente beschikt over een groot aantal vierkante meters vastgoed om diverse maatschappelijke doelen te realiseren. Zo zorgt de gemeente voor huisvesting en accommodaties voor onderwijs, culturele organisaties en sportverenigingen. Daarnaast heeft de gemeente vastgoed om de eigen organisatie te huisvesten. Tot slot is er strategisch vastgoed dat bedoeld is om ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk te maken.

Door marktontwikkelingen moeten we de komende jaren rekening houden met stijgende uitgaven.

Behalve in onderhoud en het oplossen van knelpunten, moeten we de komende jaren flink investeren in het verduurzamen van ons vastgoed. Dat is een belangrijke voorwaarde om als gemeentelijke organisatie in 2030 CO₂-neutraal te zijn. Ook willen we een aantal wensen van sportverenigingen honoreren voor uitbreiding of vernieuwing. Dit draagt bij aan een goed sportklimaat in Assen.

Het parkeren staat nu op meerdere plekken in de begroting. Dit levert onduidelijkheden op. Daarom is het voorstel om het parkeren op straat met ingang van de begroting 2020 vanuit het programma Aantrekkelijk Assen toe te voegen aan het programma Vastgoed en grondbedrijf.

De voetbalvereniging ACV heeft aangegeven dat zij behoefte heeft aan extra kleedruimten. Dit vergt een investering van minimaal € 0,45 miljoen. Deze uitbreiding past binnen de richtlijnen die er zijn voor sportaccommodaties.

Om leden van Footballclub Amboina en Voetbalvereniging LTC in elk seizoen genoeg trainingsgelegenheid te bieden, breiden we sportpark 'De Hoogte' uit met een extra kunstgrasveld. De investering hiervoor is € 0,45 miljoen.

Voor begeleiding van de Stichting Wielercentrum Assen bij de uitbreiding van de baan trekken we eenmalig een bedrag van € 50.000 uit.

Om klimaatproblemen in Podium Zuidhaege op te lossen laten we onderzoek doen naar mogelijkheden om ruimten te koelen.

Met het aanbrengen van een coating op de trappen van MFA De Orchidee besparen we op termijn op schoonmaakkosten. Wel vraagt dit in 2019 een eenmalige investering van € 20.000.

De wettelijk verplichte aanpassing van de Warmte Koude Opslag, met het aanbrengen van een luchtbevochtiging in het Stadhuis vraagt een investering van € 0,25 miljoen.

In MFA Schakelveld doet zich een probleem voor met vouwwanden. Daarom worden ze vervangen. De gemeente en de leverancier delen de kosten hiervan. Voor de gemeente resteert een bedrag van € 34.000.

Door stijgende bouwkosten en energielasten stijgen de uitgaven voor beheer en onderhoud naar verwachting met € 0,3 miljoen. We kunnen dit maar gedeeltelijk doorberekenen aan de gebruikers.

Parkeren

Om de exploitatie van het parkeren te verbeteren voeren we een aantal onderzoeken en maatregelen uit. Het gaat om het fiscaliseren van zones met vergunningparkeren. Verder willen we een aantal werkprocessen digitaliseren en verbeteren. Deze maatregelen vragen een investering van € 0,27 miljoen. Deze maken onderdeel uit van het onlangs in de raad vastgestelde parkeerbeleid.

Programma 8 Algemeen Financieel Beleid

Een belangrijk uitgangspunt van ons bestuursakkoord 2018-2022 is een sluitende gemeentebegroting. In deze kaderbrief zetten we hiervoor de lijn uit. Daarbij spelen we in op nieuwe economische en financiële ontwikkelingen. Dit moet leiden tot een structureel sluitende begroting en meerjarenperspectief aan het eind van deze bestuursperiode inclusief een structureel hogere bijdrage van het Rijk in het sociaal domein.

Economische situatie

De verwachting is dat de groei van de economie op Europees en mondiaal niveau afneemt. Dit geldt voor 2019 en 2020. Ook de overheidsbestedingen groeien stevig maar minder dan beoogd. Het Centraal Economisch Plan gaat uit lagere uitgaven van € 2,5 miljard in 2019 en € 1 miljard in 2020. De vertaling van deze ramingen vinden hun weerslag het kabinetsbeleid voor 2020. In de Rijksvoorjaarsnota 2019 wordt al rekening gehouden met dit effect. In de Miljoenennota en Rijksbegroting 2020 zullen deze effecten verder zichtbaar worden.

Interbestuurlijk Programma

Om de gezamenlijke maatschappelijke opgaven te bekostigen heeft het kabinet met de medeoverheden besloten het gemeentefonds minder afhankelijk te maken van de rijksuitgaven. Dit is onderdeel van het Interbestuurlijk Programma (IBP). Hiermee komen meer middelen beschikbaar voor het gemeentefonds en neemt naar verwachting de stabiliteit van de accresontwikkeling toe. Daarnaast is de afspraak gemaakt dat ook de andere overheden middelen beschikbaar stellen. Hiermee wordt een brede financiële basis gelegd voor dit programma. Dit gaat echter voorbij aan de specifieke uitdagingen van gemeenten in het sociaal domein en andere beleidsvelden. Voor de gemeente Assen zijn de aanvullende middelen onder meer ingezet in het sociaal domein. Dit betekent dat wanneer we met de andere gezamenlijke maatschappelijke opgaven uit het IBP aan de slag gaan, we hiervoor nog dekking moeten vinden. De praktijk leert echter dat de onderuitputting 2018 en de lagere accessen die het gevolg zijn van neerwaartse bijstelling van de loon en prijsontwikkeling de haalbaarheid van dit programma verder onder druk zetten.

Regionaal Economisch Programma

De gemeente heeft in totaal € 5,0 miljoen ontvangen in het kader van het Regionaal Economisch Programma (REP). Voor 1 januari 2020 moeten deze middelen beschikt zijn. Eind 2019 doen we een voorstel aan uw raad over de verdeling van deze middelen.

Herziening financiële verhouding

Onlangs zijn twee herijkingsonderzoeken opgestart om te komen tot een volledige en integrale herijking van het gemeentefonds. Eén onderzoek voor het sociaal domein en een onderzoek voor het overig deel van het gemeentefonds. Deze onderzoeken richten zich op vereenvoudiging, clusterindeling, regionalisering, centrumfunctie, investeringen, eigen inkomsten en regionale verschillen. Eind december 2019 moet er duidelijkheid zijn over dit nieuwe verdeelmodel zodat het met ingang van 2021 in werking kan treden. De onderdelen van het sociale domein die nu nog een specifieke uitkering zijn maken dan deel uit van het gemeentefonds.

Assen is voor wat betreft herzieningen in de financiële verhoudingen tot nu toe altijd nadeelgemeente geweest. Op basis van een voorlopige bekendmaking van het onderdeel beschermd wonen wordt een beeld zichtbaar van een aanvullend nadeel. Op basis van deze informatie is in G40-verband ook al gereageerd richting het Rijk. De praktijk laat echter zien dat herzieningen voor Assen resulteren in een lagere algemene uitkering. Daarom houden we ook nu rekening met een aanvullend nadeel in de algemene uitkering.

Minder incidentele ruimte

De geplande inzet van reserves in het kader van het bestuursakkoord en het opvangen van tekorten hebben als gevolg dat de incidentele ruimte jaarlijks verder zal afnemen.

Btw-compensatiefonds aantrekkende economie

Het Rijk heeft een plafond vastgesteld voor de maximale compensatie van de btw door de gemeenten. De ruimte tussen het plafond en de werkelijke compensatie wordt jaarlijks als aanvulling op het gemeentefonds verdeeld over alle gemeenten. Door de tot nu toe gunstige economische omstandigheden doen gemeenten een groter beroep op het btw-compensatiefonds en wordt de ruimte onder het plafond kleiner.

Dit betekent dat een lager bedrag ten gunste van het gemeentefonds wordt gebracht en de algemene uitkering verder daalt. Gezien de onzekerheid over de toekomstige ontwikkeling van deze ruimte onder het plafond, adviseert het kabinet gemeenten om hierbij de nodige voorzichtigheid in acht te nemen. Dit betekent dat wij in de begroting 2020 uitgaan van de in de begroting 2018 gerealiseerde ruimte onder het plafond. Een eerste inschatting van het nadeel door de nieuwe richtlijn is dat we € 1,3 miljoen minder rijksbijdrage ontvangen. Dit nadeel is niet in de cijfers van deze kaderbrief verwerkt.

Loon- en prijsindex

Druk op loon- en prijspeil door economische groei en krapte op de arbeidsmarkt leidt tot kostenstijging voor externe dienstverlening en gemeentelijke projecten. De kosten van bouw, aanleg, onderhoud en beheer worden door stijgende lonen en grondstofprijzen hoger. In de ramingen is uitgegaan van de reguliere ontwikkelingen op basis van het centraal planbureau.

Tot slot

Met deze kaderbrief hebben wij uw raad zo goed mogelijk van input willen voorzien voor een kaderstellende bespreking voor de Programmabegroting van 2020. De brief is een nieuw instrument voor de gemeente Assen. Daarom nodigen wij u van harte uit om voorafgaand of tijdens de bespreking aan te geven of er zaken zijn die u mist of juist minder relevant vindt. Hiermee kunnen we de kaderbrief de komende jaren zo goed mogelijk laten aansluiten op de wensen van de gemeenteraad.

Met vriendelijke groet,

burgemeester en wethouders,

Burgemeester

Gemeentesecretaris

Bijlage Kaderbrief 2020

Als toelichting op deze kaderbrief is een separate bijlage beschikbaar.

In de bijlage Kaderbrief 2020 zijn de volgende zaken gespecificeerd:

- 1 Autonome ontwikkelingen
- 2 Beleidsmaatregelen
- 3 Basispakket bezuinigingen
- 4 Noodpakket bezuinigingen